

Oslabovanie zákona o ochrane prírody a krajiny

brífing pre novinárov

marec 2025

V systéme ochrany prírody a krajiny od nástupu novej vlády prebiehajú viaceré zmeny. Jednou z alarmujúcich je aj opakované menenie zákona o ochrane prírody a krajiny. Zákon č. 543/2002 Z. z. o, ktorý tento rok oslávil svoje 70. výročie, je jedným zo základných zákonov ochrany životného prostredia. Upravuje široké spektrum činností a ochrany vzácných území či druhov. V minulých rokoch bol napríklad predmetom reformy národných parkov, ktorá je nutná na to, aby sme na slovensku dosiahli dostatočnú ochranu vzácných území na úrovni medzinárodných štandardov.

V čom je hlavný problém:

Nesystémový prístup: Zákon sa často novelizuje a to bez napĺňania akejkoľvek vízie či stratégie. Takéto závažné zmeny by mali prebiehať v štandardnom legislatívnom procese, so zapojením odborníkov a napĺňať smerovanie k funkčnej ochrane prírody a krajiny. Novelu sú predkladané poslancami v NR SR alebo cez zrýchlené konania Ministerstvom životného prostredia bez akéhokoľvek pripomienkovania alebo predošlej diskusie.

Ohrozenie ochrany prírody: Problémom nie je len forma schvaľovania noviel. Jednotlivé zmeny významne narúšajú možnosť kontroly chránených území a vôbec celkovú ochranu prírody a krajiny. V kombinácii s masívnym prepúšťaním odborníkov z inštitúcií štátnej ochrany prírody a obmedzovaniami dobrovoľnej stráže prírody sa stáva systém ochrany prírody v podstate nefunkčný.

Nové novely v parlamente:

“Huliakova novela”: [Novelu](#) predložila skupina poslancov Rudolf Huliak, Ivan Ševčík, Pavol Lupták a Roman Malatinec.

- navrhuje prepis majetkov späť do stavu pred pár rokmi. Pozemky v rámci národných parkov boli v správe rôznych subjektov, čo spôsobovalo komplikácie pri celistvej ochrane a správe národných parkov. Návrh je radikálnym zásahom do zákona a v podstate zvráti reformu národných parkov. To je problémom nielen v praxi, kedy národné parky opäť nebudú vedieť efektívne manažovať územie ale ide aj o zvrátenie míľnika Plánu obnovy a odolnosti a môže priniesť problémy aj v ďalších finančných mechanizmoch, napr. švajčiarskych grantoch.

“Kuffova novela”: ide síce o [poslanecký návrh](#) ale proaktívne ju propaguje práve štátny tajomník MŽP Filip Kuffa. Už to je neprimeraný postup, keďže ministerstvo by takéto zmeny malo navrhovať v inom legislatívnom procese a nie cez poslancov, kedy sa vyhne pripomienkovaniu. Okrem navrhovaných zmien avizoval F. Kuffa na tlačovom brífingu ďalšie

zmeny v zákone počas rokovania v parlamente. Takýmto spôsobom už prešla jedna závažná zmena minulý rok. Novela obsahuje 29 zmien. Najzávažnejšie:

- povolenie lovu v ďalších druhoch chránených území (mokrade),
- zníženie plánovanej výmery chránených území v národných parkoch - problémom je pri dlhodobom systémovom plánovaní ochrany národných parkov,
- potreba súhlasu vlastníka pri sprevádzaní chráneným územím - v praxi môže viesť k selektívnemu výberu, kto môže robiť exkurzie a obmedzeniu prírodného turizmu a to aj na turistických chodníkoch.

Predošlé novely zákona:

“Medvedia novela”

- novelizovala aj zákon o civilnej ochrane, zaviedla vyhlasovanie mimoriadnej situácie, ktorá umožňuje rýchlejšie strieľanie chráneného medveďa hnedého

“Novela o výruboch”

- už teraz spôsobuje masívne výrubu drevín v krajine, zároveň znížila kontrolu miest a obcí nad zeleňou a pripravila ich o financie na náhradnú výsadbu

“Novela o stráži prírody, vjazde motorových vozidiela a účasti verejnosti pri povoľovaní projektov v chránených územiach”

- zrušila povoľovanie vjazdu motorovým vozidlám do nižších stupňov ochrany
- zaviedla potrebu súhlasu vlastníkov s vykonávaním funkcie dobrovoľného strážcu, prírody, v praxi strážcovia nedostávajú povolenia a nie sú schopní kontrolovať a strážiť dodržiavanie ochrany prírody,
- zaviedla tzv. fikciu súhlasu. Ak sa úrady ochrany prírody nevyjadria v krátkom termíne k zámeru v chránených územiach, považuje sa to za súhlas,
- obmedzila účasť verejnosti v konaniach o zámeroch v chránených územiach, čo znižuje kontrolu a možnosť ovplyvniť projekty dotknutých strán.

Novelizácia zákona zmenou stavebnej legislatívy

- reforma stavebnej legislatívy bude mať dopad aj na povoľovanie výrubu drevín pri výstavbe, ktorý sa už nebude musieť povoľovať v samostatnom konaní vedenom orgánom ochrany prírody, ale formou záväzného stanoviska v rámci stavebného konania. Pre verejnosť bude náročnejšie sa o týchto výruboch dozvedieť a obava je, že tento postup nezabezpečí dostatočnú ochranu drevín.

Čo žiadajú organizácie:

1. zastaviť akékoľvek ďalšie neodborné a netransparentné zmeny zákona o ochrane prírody a krajiny a bezodkladne stiahnuť aktuálne predložené poslanecké novely tohto zákona z rokovania NR SR,
2. pokračovať v reforme národných parkov a dotiahnuť ju do konca tak, aby naše národné parky boli na ceste k splneniu medzinárodných kritérií a naplnili ich účel - ochranu a zachovanie tých najvzácnejších častí prírody a biodiverzity Slovenska,

3. podporiť zmysluplnú ochranu prírody, obnovu ohrozených a poškodených biotopov v chránených územiach za širokej účasti dotknutých subjektov a odborníkov tak, aby to zároveň prinášalo udržateľný rozvoj a prosperitu regiónom a ich obyvateľom, ako je to obvyklé inde v Európe a vo svete,
4. rešpektovať, že ochrana prírody na Slovensku by sa mala riadiť a vykonávať odborne a systematicky na základe najnovších vedeckých poznatkov a s ohľadom na záujmy všetkých občanov Slovenska, pretože príroda patrí nám všetkým a jej ochrana je našou spoločnou zodpovednosťou.